

**LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖN ASETUS LIIKENNE- JA VIESTINTÄVIRASTON
LIIKENNETTÄ KOSKEVISTA MAKSULLISISTA SUORITTEISTA ANNETUN LIIKENNE-
JA VIESTINTÄMINISTERIÖN ASETUKSEN LIITTEEN MUUTTAMISESTA****PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ**

Liikenne- ja viestintäviraston liikenteen suoritemaksuja koskevaa liikenne- ja viestintäministeriön asetuksen liitettä (1255/2021, muutos 496/2022) ehdotetaan muutettavaksi. Suoritemaksut sisältävästä liitteestä ehdotetaan tieliikenteen liikennelupien maksuja koskevaa kohtaa 14 muutettavaksi uuden tietojärjestelmän ja prosessien käyttöönottamisen myötä. Ehdotus muuttaisi kyseisten maksujen määräytymisperustetta ja vaikuttaisi luvan- ja ilmoituksenvaraisen toiminnan edellytyksenä olevasta luvasta tai muusta vastaavasta perittävään suoritemaksuun. Lisäksi ehdotukseen sisältyy muutamia yksittäisiä tieliikenteen suoritteiden lisäyksiä ja muutoksia. Kaikki muutosehdotukset koskevat tieliikennettä, muihin liikennemuotoihin ei ehdoteta muutoksia. Asetusteksti säilyisi nykyisellään.

Ehdotettujen muutosten vaikutukset vuoden 2022 tuottoihin arvioidaan noin 24 000 euroksi.

Asetusmuutoksen olisi tarkoitus tulla voimaan 1 päivänä marraskuuta 2022 ja olla voimassa vuoden 2023 loppuun. Uusi sähköisen opetusluvan (kohta 2.1.7) maksu tulisi voimaan 3.11.2022.

Toimivalta:

Valtion maksuperustelaki (150/1992) 8 §.

Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta (621/1999) 34 §.

Laki eräiden ennakkoratkaisujen maksuperusteista (1209/2006) 2 §.

NYKYTILA

Valtion maksuperustelain (150/1992) mukaisia maksuja koskeva liikenne- ja viestintäministeriön asetus (1255/2021) Liikenne- ja viestintäviraston liikenteen suoritemaksuista on annettu 23.12.2021. Asetusta on muutettu 1.7.2022 alkaen asetuksella 496/2022. Asetuksen voimassaolo päättyy 31.12.2023.

VALMISTELU

Asetus on valmisteltu virkatyönä liikenne- ja viestintäministeriössä yhteistyössä Liikenne- ja viestintäviraston kanssa.

Asetusluonnos oli lausuntokierroksella 30.8. – 11.9.2022. Lausuntopyyntö oli kaikille avoimesti kommentoitavana Lausuntopalvelu.fi –palvelussa. Lausuntoja saatiin yhteensä 15 kpl, joissa 9 lausunnossa ei ollut lausuttavaa tai eivät lausu asiasta. Valtiovarainministeriö puoltaa lausunnossaan asetusmuutosta esitetyssä muodossa.

Liikenne- ja viestintävirasto esittää lausunnossaan täsmennyksiä perusteluihin ja tarkentavien huomautusten lisäämistä asetusliitteeseen ammattimaiseen kuljettamiseen liittyviin suoritteisiin sekä yhden uuden suoritteen (kohta 2.1.7 sähköinen opetuslupa) voimaantuloon siirtymäsäännöstä. Autokoululiitto toivoo lausunnossaan kohtelun olevan tasapuolista, niin opetuslupa kuin autokouluopetuksessa. Taksiliitto pitää epäasiallisena esittää merkittäviä korotuksia ammattiliikenteen suoritemaksuihin sekä pelkästään maksujen määrittelyperusteen muuttaminen ei ole hyväksyttävä peruste korottaa ammattiliikenteen suoritemaksuja. Lisäksi taksiliitto toteaa lausunnossaan, että korotukset ovat epäoikeudenmukaisia sekä vähättelevät taksirytysten ahdinkoa syntyneessä kustannuskriisissä. Fintraffic nostaa lausunnossaan esiin sen, ettei asetusluonnoksessa ole esitetty korotusta Liikenne- ja viestintäviraston veloittamaan lentoestelupamaksuun. Suomen Logistiikka ja Kuljetus SKAL ei voi hyväksyä tällaista hinnankorotusta ja toteaa, että hinnankorotus ja maksun määräytymisperusteen muutos on kohtuuton kuljetusyrittäjän näkökulmasta ja se nostaisi selvästi alalietulon kynnyistä. SKAL vaatii, että muutosta ei tule tässä muodossa viedä eteenpäin ja esittää, että maksu-uudistuksen rakenne käydään läpi sidosryhmien kanssa. SKAL kritisoi sitä, että alan kannalta näinkin merkittävästä muutoksesta ei ole millään lailla tiedotettu etukäteen, puhumattakaan siitä, että olisi kysytty alan näkemystä ja kommentteja uudistukseen. SKAL kritisoi myös muutoksen aikataulua.

Lausuntopalautteen perusteella asetusmuutoksen voimaantuloajankohta siirrettiin kuukaudella 1.11.2022 ja henkilö- ja tavaraliikennelupahakemuksen maksua alennettiin 290 euroksi. Muutosten vuoksi tarkennettiin lisäksi tuottokertymät ja tieliikenteen kohdan 14 kustannusvastaavuus.

KESKEISET VAIKUTUKSET

Ehdotettujen muutosten arvioidaan lisäävän vuoden 2022 tuottoja noin 24 000 euroa verrattuna nykyisen maksuasetuksen mukaiseen tuottokertymään. Muutosehdotuksella ei ole merkittävää vaikutusta kokonaiskustannusvastaavuuteen.

ASETUKSEN SÄÄNNÖSKOHTAISET PERUSTELUT

Kaikki muutosehdotukset koskisivat **tieliikennettä**.

Uutena suoritenimikkeenä lisättäisiin sähköinen opetuslupahakemus ajokortteja ja henkilölupia koskevaan suoriteryhmään (kohta 2.1). Jatkossa hakijalle tulee mahdollisuus jättää opetuslupahakemus myös sähköisessä asiointipalvelussa ja maksaa hakemusmaksu asiointin yhteydessä verkkomaksuna. Sähköisestä hakemuksen käsittelystä perittäväksi maksuksi ehdotetaan 25 euroa. Opetuslupamaksuista tänä vuonna kertyvien tuottojen arvioidaan vähentyvän muutosehdotuksen vuoksi noin 20 000 eurolla. Sähköinen opetuslupahakemusmaksu (kohta 2.1.7) tulee voimaan 3.11.2022 sähköisen palvelun tuotannonin aikataulusta johtuen.

Maksuasetukseen ehdotetaan lisättäväksi peruutusmaksu kuljettajantutkinnon ajo- ja käsittelykokeista sekä suullisista teoriakokeista ml. suullinen ammattipätevyyskoe ja suullinen ADR-ajolupakoe (ehdotetut kohdat 2.2.10-11, 2.4.15 ja 2.8.8.). Peruutusmaksu olisi puolet kokeen maksusta ja se perittäisiin, mikäli koevarausta ei ole peruttu ja varaus jää käyttämättä asiakkaasta johtuvasta syystä.

Peruutusmaksun tarkoitus on rajata peruutettujen aikojen määrää, joka vuositasolla on noin 6000 peruutusta, ja sitä kautta helpottaa tutkintoruuhkia, joita kausivaihtelusta johtuen ilmenee käytännössä joka vuosi kevät- ja kesäkaudella. Samana päivänä tulleet peruutukset tarkoittavat käytännössä aina sitä, että aika jää käyttämättä, vaikka samaan aikaan tutkintoaikoja joudutaan jonottamaan jopa useita viikkoja. Palveluntuottajalle peruutetuista ajoista syntyy kustannuksia, jotka virasto maksaa palvelukorvauksen muodossa palveluntuottajalle. Ehdotettujen maksujen arvioidaan lisäävän kuluvan vuoden tuottoja noin 30 000 eurolla.

HE 70/2022 on edelleen käsiteltävänä, ja lain voimaantuloajankohta on avoinna, joten ajoharjoitteluratahakemusmaksua ei sisällytetä tähän asetusmuutokseen. Hallituksen esityksessä (70/2022) ehdotetaan ajokorttilakiin lisättäväksi uusi 35 a §, jonka mukaan Liikenne- ja viestintävirasto hyväksyisi kuljettajaopetuksessa käytettävät ajoharjoitteluradat. Sen mukaisesti ehdotettiin kuljettajaopetukseen liittyvien suoritteiden ryhmään uusi ajoharjoitteluradan hyväksymistä koskeva nimike (ehdotettu kohta 2.3.3). Päätöksestä hyväksyä ajoharjoitteluratahakemus ehdotettiin perittäväksi 220 euron maksu, ja hyväksymispäätösten vaikutukset vuoden 2022 tuottoihin olisi ollut noin 8 000 euroa. Kielteisestä päätöksestä ei perittäisi maksua.

Merkittävimmät muutosehdotukset koskevat asetuksen liitteen kohtaa 14. Suoriteryhmän nimi olisi jatkossa Ammattimaiseen kuljettamiseen liittyvät suoritteet. Ehdotus muuttaisi kyseisten maksujen määrätymisperustetta ja vaikuttaisi luvan- ja ilmoituksenvaraisen toiminnan edellytyksenä olevasta luvasta tai muusta vastaavasta perittävään suorittemaksuun. Maksuperusteen muuttaminen on välttämätöntä prosessien kehittämisen ja uusien toimintamallien kannalta. Suorittemaksujen muutosta ehdotetaan voimaantulevaksi lokakuusta lähtien uuden järjestelmän suunnitellun käyttöönoton mukaisesti.

Luvan- ja ilmoituksenvaraista liikennettä koskevien asioiden käsittelyyn on valmistumassa uusi lupa- ja valvonta-asioiden käsittelyn tietojärjestelmä, jonka myötä liikenneluvan ja kuljettajatodistuksen hakeminen sekä tavara- ja taksiliikenteen harjoittamista koskevien ilmoitusten tekeminen siirtyy Liikenne- ja viestintäviraston liikenteen sähköiseen oma asiointi -palveluun. Vahvaa tunnistautumista edellyttävän palvelun käyttöön siirrytään muun muassa lupaprosessin tehostamiseksi sekä tietosuojavaatimusten täyttymisen varmistamiseksi. Samalla on suunniteltu siirryttävän käytäntöön, jossa ehdotettu hakemuksen tai ilmoituksen käsittelystä perittävä maksu maksetaan jo asiointin yhteydessä verkkomaksuna, minkä uusi suoriterakenne mahdollistaisi, kun lupien maksut eivät enää määräytyisi ajoneuvokohtaisten lupajäljennösten lukumäärän mukaan. Asiointin yhteydessä perittävän etukäteisen maksun odotetaan vähentävän aiheuttomia hakemuksia ja niihin liittyvää käsittelytyötä, kun hakija todennäköisesti harkitsee perusteellisemmin suoritteiden tarpeellisuutta. Jatkossa sähköinen palvelu myös ohjaa hakemista aiempaa enemmän ja vähentää hakemuksen virheitä ja näistä aiheutuvaa selvittelytyötä. Uusi tietojärjestelmä ja prosessi tehostavat ja nopeuttavat hakemuskäsittelyä ja lupapäätösten tekemistä, mutta vaikutukset kustannuksiin eivät ole välittömiä. Hakemusmaksu mahdollistaa yrityksille mm. sujuvat sähköisen asiointin prosessit ja vähentää merkittävässä määrin virastolle laskutuksesta aiheutuvaa työmäärää. Lupien jälkikäitelaskutuksen kustannukset (laskujen muodostaminen, postitus, maksujen seuranta, perintä, luottotappiot ja näihin liittyvä neuvonta) poistuvat prosessimuutoksen myötä. Suoritetuotannon kustannuksia lisäävät tietojärjestelmäprojektin kustannukset. Maksujen määrittämisessä on tullut huomioitavaksi myös se, että lupakauden pidennettyä lakiperusteisesti viidestä kymmeneen vuoteen, tulevat lupien uusinnat vähenemään merkittävästi aiemmasta vuoden 2023 heinäkuusta lähtien.

Uudella lupajärjestelmällä korvataan kaksi tekniseltä toteutukseltaan vanhentunutta tietojärjestelmää, joilla ei kyetä toteuttamaan EU:n tieliikenteen liikkuvuuspaketista johtuvia pakottavia vaatimuksia, koska merkittäviä järjestelmämuutoksia ei voida toteuttaa nykyisiin järjestelmiin. Liikkuvuuspaketista johtuvia järjestelmävaatimuksia ovat muun muassa viranomaisien välinen tiedonvaihto kansallisesti ja EU:n jäsenvaltioiden välillä, mikä edellyttää tähän tarvittavien viranomaisrajapintojen uusimista tai rakentamista. Uuden järjestelmän tuottamat palvelut integroidaan kiinteästi viraston prosesseihin ja järjestelmäinfrastruktuuriin, ja järjestelmä mahdollistaa lupaprosessin kehittämisen automatisoinnin ja sähköistämisen avulla. Uusi järjestelmä on viraston itse rakentama ja omistama, jolloin muidenkin uusien vaatimusten edellyttämien muutosten toteuttaminen ja muu kehittäminen on viraston hallinnassa.

Henkilö- tai tavaraliikennelupaa koskevasta hakemuksen käsittelystä perittäisiin jatkossa 290 euroa. Hakemuksella tarkoitetaan uutta henkilö- tai tavaraliikennelupaa tai luvan uudistamista taikka luvalla

myönnettäviä ajoneuvokohtaisia lisäjäljennöksiä koskevaa hakemusta. Nykyinen maksu, 105 euroa, sisältää yhden jäljennöksen ja lisäksi peritään tarvittavista ajoneuvokohtaisista lisäjäljennöksistä 105 euroa/jäljennös. Tavaraliikenneluvalla tarkoitettaisiin myös kevyttä tavaraliikennelupaa. Hakemusmaksu olisi kiinteä maksu, jonka suuruuteen ei vaikuttaisi haettavien tai myönnettävien ajoneuvokohtaisten lupajäljennösten määrä kuten nykyään. Ehdotetun muutoksen myötä liikenneluvista perittävä suoritemaksu nousisi nykyiseen asetukseen verrattuna joidenkin toimijoiden kohdalla, kun taas osalla toimijoista maksut laskisivat. Pienillä tavaraliikenne- ja henkilöliikenneluvan haltijoilla lupamaksu siten nousisi nykyisestä. Yrityksiltä, joilla on luvanvaraisessa liikenteessä 1-2 ajoneuvoa, perittävä lupamaksu on nykyisin 105 tai 210 euroa. Tällaisten yritysten osuus on hieman yli puolet kaikista tavaraliikenneluvan haltijoista (noin 6 000 yritystä) ja noin kolmasosa (noin 300 yritystä) henkilöliikenneluvan haltijoista. Keskimäärin tavaraliikenteen liikenteenharjoittajilla on 5 (4,6) ajoneuvokohtaista lupaa ja henkilöliikenteen harjoittajilla on 13 (12,7) ajoneuvokohtaista lupaa, joten keskimääräisellä toimijalla lupamaksut laskisivat 525/1 365 eurosta 290 euroon. Maksun alentuminen voi olla isoilla toimijoilla hyvinkin merkittävää, sillä luvan piirissä saattaa olla jopa satoja ajoneuvoja. Maksulla katetaan hakemuskäsittelyn ja luvan edellytysten arvioinnin, jotka edellyttävät keskimäärin saman verran työtä hakijasta riippumatta, aiheuttamia kustannuksia.

Myös valvonnan osalta pienten ja suurten toimijoiden tulee täyttää samat luvan myöntämisen edellytykset, joten vuosimaksun on perusteltua olla sama kaiken kokoisille toimijoille, jatkossa 100 euroa (nyt 80 euroa). Valvonnan vaatimukset ovat kasvussa johtuen mm. viranomaisyhteistyön laajentumisesta ja lisääntyvästä rikkomustietojen vaihdosta sekä pidemmästä lupakaudesta johtuvasta valvontatarpeesta. Mikäli lupakaudella ei tapahdu muutoksia esim. lupien määrässä, olisivat tavara- tai henkilöliikenteen luvasta perittävän suoritemaksun sekä 10-vuotisen lupakauden aikana perittävien vuosimaksujen kokonaismäärä muutoksen jälkeen yhteensä 1 290 euroa. Nykyisillä maksuilla yhden luvan haltijan kokonaiskustannus 10-vuotiselle lupakaudelle olisi 905 euroa, viiden luvan haltijalle 1 325 euroa ja 13 luvan haltijalle 2 165 euroa.

Taksiliikenneluvasta jatkossa perittäväksi ehdotettu suoritemaksu 220 euroa, olisi alempi kuin tavara- tai henkilöliikenneluvasta perittävä maksu, sillä tavara- ja henkilöliikenneluvan myöntämisen edellytykset poikkeavat taksiliikenneluvan myöntämisen edellytyksistä ja ovat laajemmat kuin taksiliikenneluvassa. Nykyinen taksiliikenneluvasta perittävä maksu on 105 euroa ja kyseiseen maksuun ei vaikuta ajoneuvojen määrä. Taksiliikennelupaa koskevalla hakemuksella tarkoitetaan uutta taksiliikennelupaa tai luvan uudistamista koskevaa hakemusta. Jatkossa lupa- ja vuosimaksut olisivat 10-vuotisen lupakauden aikana yhteensä 1 220 euroa, kun ne nykyisillä maksuilla olisivat 905 euroa.

Hakemuksen, jolla haetaan korvaavaa lupa-asiakirjaa kadonneen tai tuhoutuneen asiakirjan tilalle, käsittelystä ehdotetaan perittäväksi 100 euroa. Maksu olisi lupa-asiakirjakohtainen. Kuljettajatodistusta koskevan hakemuksen käsittelystä perittäisiin jatkossa 50 euroa.

Palveluntarjoajan ilmoituksesta, jolla rekisteröidytään tavaraliikenteen harjoittajaksi ajoneuvolla tai ajoneuvoyhdistelmällä, jonka kokonaismassa on yli 2,5 t, mutta enintään 3,5 t, tai joka koskee taksiliikenteen harjoittamisesta henkilö- tai tavaraliikenneluvan nojalla tai joka koskee välitys- ja yhdistämispalvelutoimintaa, käsittelystä perittäisiin jatkossa 60 euroa.

Hakemuksen tai ilmoituksen käsittelystä perittäisiin ehdotettu suoritemaksu, vaikka haettua lupaa tai todistusta ei voitaisi myöntää tai rekisterimerkintää tehdä. Luvan tai todistuksen peruuttamisesta tai rekisterimerkinnän poistamisesta ei perittäisi maksua.

Liikenneluvan haltijalta perittäväksi vuosimaksuksi ehdotetaan jatkossa 100 euron suuruista maksua ja ilmoituksen tehneeltä, rekisteriin merkityltä palveluntarjoajalta perittäväksi vuosimaksuksi 35 euron suuruista maksua. Vuosimaksut sisältävät luvan voimassaoloaikana luvanhaltijan tietoihin sekä liikennelupaan ja ilmoitukseen perustuvaan rekisterimerkintään tehtävät muutokset ja nimen- tai osoitteenmuutoksen johdosta myönnettävät korvaavat lupa-asiakirjat. Lisäksi vuosimaksu kattaa luvan-

ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan liittyvän valvonnan. Vuosimaksut peritään toimijakohtaisesti kalenterivuositain vuoden alussa rekisterissä olevilta toimijoilta, joten ehdotuksen mukaiset maksut tulisivat perittäväksi ensimmäisen kerran vuonna 2023.

Ehdotuksen mukaisten maksujen arvioidaan lisäävän vuoden 2022 tuottoja noin 11 000 eurolla verrattuna nykytilanteeseen. Ehdotus on pyritty muodostamaan siten, että suoritemaksuryhmän arvioitu vuosittainen tuottokertymä säilyisi jatkossa suunnilleen samalla tasolla kuin nykyään (vuoden 2023 ennakoitu kertymä 2,98 miljoonaa euroa, jolloin kustannusvastaavuus on 95 prosenttia). Muutosehdotukseen vaikuttavia tekijöitä ovat myös mm. tietojärjestelmäuudistuksen vaikutukset suoritetuotannon kustannuksiin ja pidemmällä ajanjaksolla myös uudistettavien liikennelupien määrän lasku vuoden 2023 heinäkuusta lähtien lupakauden pidennettyä viidestä vuodesta kymmeneen vuoteen liikenteen palveluista annetun lain voimaantulon myötä 2018.

Suoritteiden, joista peritään omakustannusarvoa pienempi maksu, ryhmässä ehdotetaan kuljettajatutkintoihin liittyvän terveystestien suoritettavan teoriakokeen maksua tarkistettavaksi 40 euroon. Maksukorotuksen vaikutus kuluvan vuoden tuottoihin on vajaa 3 000 euroa.

VOIMAANTULO

Ehdotetaan, että asetusmuutos tulisi voimaan 1 päivänä marraskuuta 2022 kuitenkin siten, että liitteen tieliikenteen kohta 2.1.7 sähköinen opetuslupahakemus tulisi voimaan 3 päivänä marraskuuta 2022.